„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 141. У Новом Саду у недељу 20. септембра (2. октобра) 1887. ГОДИНА XXII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

За мало дана истиче рок претплате свима онима, који не преплатише „Заставу“ до краја године. Овим позивамо пријатеље „Заставе“ на даљу претплату.

Ко је и шта је „Застава“, то је она довољно показала. Она ће се и надаље лепршати у слободном логору нашег народа, на бедему народносном и напредном. И кад то кажемо, ми се позивамо на свој досадањи рад, који нас не може утерати у лаж.

У данашњим данима, кад смо силом прилика и силом солгабирова искључени из угарског сабора, сад, кад је главни део обране наших права спао на плећа новинарска, „Застава“ треба још одлучнију потпору својих пријатеља. И она се са пуно наде обраћа тим пријатељима, да је не само духовном снагом, него и у купљењу претплате помогну.

Цена је Заставе обележена на челу листа.

Обраћамо и опет пажњу наших пријатеља и претплатника на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове нашег народа, а нарочита претплата на њих стаје 3 фор. годишње. Много ће нам кренути ствар унапред, ако се ови бројеви „Заставини“ рашире као што треба.

У Новом Саду 20. септембра 1887.

Уредништво „Заставе“.

ИЗБОРИ У СРБИЈИ.

Напредњаци су учинили најпаметније, што су учинити могли. Нису изашли на изборни мегдан; бојали су се да им се не деси најстрашније од свега, што им се десити могло, а то би било онда, да су допустили, да им избор изброји војску. Истина, и данас ће им се рећи, да немају никога уз себе; рећи ће им се, да нису кадри били изабрати ма и једног јединог посланика. Но то ће им се само рећи, а они су се сачували од тога, да им се то бар не докаже.

Усљед те напредњачке „мудрости“, били су најновији посланички избори у Србији некако јединствени. Изборни мегдан свршио се без противника, али и опет не без борбе. Борба је била у томе, што су се надтицала оба крила савезне војске, које ће више бораца извести на поприште.

Радикала је много више, па су они и изабрали много више посланика. Да се десило друкчије, било би неприродно, или управо још нешто горе. Позната је ствар, да су радикали од десетак година овамо, ухватили најчвршћа корена у народу. 7. септембра 1883. год., они су под чувеним Гарашаниновим притиском изабрали далеко преко две трећине свију посланика. Четир месеца доцније, кад су неке вође радикала били стрељани, неки лежали у тавницама а неки лутали по туђини, дакле и онда, под Христићевом владом, а тако рећи под ванредним стањем, добили су радикали и опет већину народом изабраних посланика. 26. априла лањске године, доказала је радикална странка поново, да није изгубила народно поверење.

Радикална странка стајала је за време напредњачке владавине на мртвој стражи, у првим редовима борбе. О њене груди ломиле су се највише стреле обесних напредњачких министара и народ је те борце подупирао. Па је ли могло бити, да се сад при најновијим изборима показало друго што? Не! избори нису могли у главноме испасти друкчије, но што су испали, осим да је влада стегла вољу народа, и показала у том стезању врхунац вештине. — Тога није било.

Но било је ипак нечега. Пред најновије изборе, па и за време избора, показало се, да још има чиновника у Србији, који не могу да замисле слободне изборе. То су трагови старих времена. Некад је чиновницима у Србији од „мајсторије у спровађању избора“ зависио хлебац. И ми видисмо неке, где и данас не могоше да се нађу у новом стању.

Ал зашто спомињемо то? Још пре избора пребацивала је „Уставност“ онима који говоре о томе, велећи, да су ти случајеви ретки, не износе ни неколико процената. Ми до душе разумемо од куд то зло од неколико процената, то су остатци старих времена, али ни пола процента зла не треба бранити. Сваки поједини изглед треба жигосати, не покривати га, јер је то најбољи начин, де се неправда уклони.

У колико је познато, на шест места су покварени, недовршени избори. То је велики процент. И онај не би био пријатељ савезној влади, не би био пријатељ слободних избора, који не би тражио лека таквим случајевима. Но као што већ рекосмо, влада се не може кривити, и ко познаје странке у Србији, тај мора признати, да су последњи избори испали у главном онако, како су према расположају народа требали испасти.

Бележећи то као знак одиста бољих времена, морамо изјавити, да с друге стране није у томе главна ствар, које крило савезне владе има већину. Две странке, радикална и либерална, погодиле се, споразумеле се, да сложно и заједнички изведу што скорије онај програм, који су лане на Цвети утаначиле и потписале. Тај програм треба сад да изведу обе странке, једна ко друга, не обзирући се која је већа ил мања.

Програм споразума, виђе се у првом реду око промене устава. А устав, прави устав, који ће ујамчити народу слободу, просветни и економски напредак и јесте најнужније, што данас треба Србији. То је темељ, на коме ће моћи тек да се зида трајна зграда, коју неће моћи сваки ветрић порушити.

Но најновији су избори истисли на површину посланике за малу скупштину. А тој скупштини не спада у задатак промена устава. Та ће скупштина имати друга посла; требаће да ради бар на привременој поправци финанција; требаће да донесе неке најнужније законе, да извиди злоупотребе, па и да позове на суд неке кривце, бивше министре.

Међутим и ова мала скупштина што долази имаће задатак, да спреми земљиште за промену устава. Истина има комисија, која ради на новом уставу, ал то није доста. Та комисија израдиће само предлог, а стоји до народа, управо до велике народне скупштине да каже последњу реч.

Да би се народ могао за времена слободно саветовати о свима питањима устава, нужно је да идућа мала скупштина донесе закон о слободној штампи, о слободи зборова, удружења, па и о личној безбедности. Без тога народ не може имати прилике, да се свестрано и слободно договори о темељу његове праве политичке будућности.

Ми се надамо, да су ова питања између радикала и либерала у главноме пречишћена, и да ни једна странка неће отступити од углављеног савеза.

Србија је доведена на врло тешко, опасно земљиште; она мора нагло да се отргне из данашњег круга; она мора што пре да се препороди. Стање је повољно за то, јер на челу земље стоји влада јака, влада — без опозиције. Може се донекле узети, да у тој претераној јачини владе, у том мањкању опозиције, лежи и велика слабост. Скупштина без опозиције, то је као онај ваздух, кога не покреће ветар. Може лако да се усвоји. Али кад узмемо у обзир, да ће при обостраној искреној вољи, наступити племенито надтицање између оба крила оних странака, које су на управи, онда ће то заменути ону улогу, коју врши опозиција. А с друге стране, при овим тешким приликама у којима се још увек налази Србија, нужна је јача влада но обично, нужна је одиста једнодушност целе земље, јер иоле слабија влада од ове данашње, тешко да би могла извести онај велики преображај, који је данас Србији од преке потребе.

Претурени су дакле и избори, а то је тек мали корак напред. Од увиђавности савезне владе и изабраних скупштинара зависиће сад све, јер њихов пут а нарочито први кораци тога пута, биће веома теретни. Ми искрено желимо на том путу сваку срећу!

Избор у Београду.

(Изворни извештај „Заставе.“)

17. септембар беше радни дан, обичан четвртак, ал' тог дана био је Београд тако жив, да би човек мислио е је то дан великог празника или какве државне светковине.

Бирали се посланици за варош Београд. Оно до душе бирали се четиће посланици у Београду, ал' оваког живог избора не виде Београд у последњих седам несретних година напредњачких. То најбоље показује онај велики број бирача, који су у избору учествовали. Гласало је овог дана око 1400 београдских бирача, дакле више но 26-ог априла прошле године. А онда је напредњачка сила истерала све амале, цигане, чивуте и чиновнике, сад тог не беше, па зато је сад опет више гласало но пре. Шта би тек било, да је било противничких кандидата?

Простор од редакција појединих листова, поред позоришта па дуж Васине улице до изборног места — препун бирача и љубопитљивог света. Куд год се окренеш само реч о изборима.

— Ама да ли је истина да напредњаци не кандидују?

— Јес', тако је.

— А што?

— Ма човече немају више цигана и чивута. Без њих они никуда.

Кад одеш даље исте речи. У том је и време почетку избора. Бирачи и публика у густим редовима журе се варошкој згради. Тамо је већ улаз закрчио сам бирач. Отвори се капија. Наста комешај. Сваки би хтео што пре да уђе у дворану. Погледаш ли издаље, видиш у гомили како се испупчио цилиндар, а по где провирује и по који фес.

Уз ходник пењу се гласачи у други спрат. Сваком у руци бела цедуља, а на њој:

„Савезне странке народно-либерална и радикална кандидују:

Јову Крсмановића, трговца.

Раку Миленковића, столара.“

Отворена је и лепа изборна дворана. У округ зелени столови, а на зидовима силан венац са гроба и споменика пок. кнеза Михајла.

Поче гласање.

ЛИСТАК.

ДОМИН ГИГА.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА.

III.

Како је Лука Попара са кнезом поробио општинску архиву — и шта се све тамо нашло.

— „И тако, богољубезни моји, из свега се види, да је свакој сиротињи узрок само — злоба и страст. А знате ли, ко је још крив? Проклета мода. Три Француза отворила Содому и Гомору, своје магазине, па продају моду. (Ту се у женској препрати зачу кашљање, знак неодобравања.) А нашто нама, питам ја, лаковане ципеле, чизме на хармонике, нашто крути шешири и богомрске чампраге? Нашто толика јела и ђаконије? Нађите ми богољубезни једног од тих, који се посветио! Нема их благочестиви. Нашто гримиз и кадифа, нашто свилене поставе? (Неки се окрећу, хоће ли од свега тога видети трага у цркви осим на његовој мантији, ал виде само грубо сукно и лојем начвакане чизме.) А знате ли ко је томе крив? Само — злоба и страст. Богољубезни моји! Сад богаташ све на машини ради, оре, сеје, врши и кукуруз круни. Па шта видимо љубезни? Опет и опет зато сиротиња свуда, па још пружа своје суве руке на све стране. А знате ли ко је томе крив? Опет — злоба и страст. Не угађајмо плотским сладостима! Поштујмо науку! Али — нека нам кажу ти надри-научењаци, како је Исус Навин задржао сунце једном речи својом: „стани! Не могу богољубезни — то нам св. писмо каже. Нека нам кажу, како је Валамова магарица видев анђела проговорила човечијим гласом! Не могу, богољубезни, — то нам стари завет каже. Народе! (ту г. предикатор мало поћути) зато ископајмо велику рупу, па у ту јамурину свечано саранимо — злобу и страст. А на очи тога гроба урежимо златни злаћани слови речи св. писма: „Куцните и отвориће вам се“ и сетимо се оног нашег: „Теће вода куд је текла, ја сам Србин од порекла“ — амин.“

Тако је предиковао млади поп-ћосић у месту ***. По свршетку предике зачу се подекоје кроз зубе „живео“ а г. С. који је за време предике свету на видику читао новине, насмеши се, склопи их лепо, па се пожури напоље, где га већ чекају сви они који из начела утеку пре предике. Хвата их, веле, мука — но то није докторски доказано, већ је пре доказ „да немају довољна оброка црквене свести“ — што рекао млади попа. Пред црквени врати у два реда слепци и богаљи. Млади попица пројури кроз њих, те не опази да је додуше сарањена злоба и страст, „узрок сиротиње“, али да је сиротиња ту, те још искреће руку за помоћ. Да би примером показао како не треба угађати „плотским сладостима“ упути се наш млади преподобник управо у — пивару, наручи чашу хладна пива, једну мочу и добре цигаре.

— „Хм! хм!“ — гунђао је у себи журећи се на ручак Лука Попара. „Дакле сиротиња долази са злобе и страсти! Код моје куће ни једно ни друго, па ће опет добро бити ако ми редуша изнесе на сто и посних тикава.

* * *

— „Каже ти се, да г. домин нису у канцеларији. Шта зазјаваш толико? Зар не знаш српски?“

„А ја сам га баш сад видила кроз пенцер ди пали истиву.“

— „Каже ти се да га ниси видила — па мир. Ваљда би се морало и мени јавити. Него ако имаш шта, а ти кажи мени, па ћемо већ гледати.“

„Та хтела сам да замолим г. домина, да смем и ја лицитирати братовљево добро. Што да други, дађу и ја, само да не иде из вамилије“.

— „Није слободно за другог лицитирати“.

„Та нећу ја за другог, већ за себе“.

— „Није слободно. Г. домин је казао, то ће он купити — за вармеђу“.

И с тим речима показа плајаш баба-Ђули врата.

„Друм — друм“ зачу се добош из општинске авлије. „Попарине две суваче 100 ф. Ко да више? Нико?“

Г. домин упалио стиву, па шеће достојанствено горе доле а на све мрко погледа.

„100 ф. други пут. Нико више? 100 ф. . . .“

— „Хоћеш се торњати до сто врага, проклета бабускеро? Сад ћу ти шију завртнути, зачу се плајашев глас од капије.

„Нико више? 100 ф. . . .“

— „Несрећо једна! Идеш као крља. Зар ти нисам казао да г. домин нису у канцеларији?“

„100 ф. други пут. Нико више?“

— „Шта зијаш ту? Хоћеш силом у буварy?“

„Нико више — нико — и нико? — 100 ф. . . .“

Напољу се зачу тресак и лелекање.

„Нико више? Нико — нико —“.

— „Помагајте, браћо!“ зачу се вриска са сокака.

„Нико више? Нико — нико? 100 ф. трећи пут, — друм — друм“.

Г. домин је узео две суваче у Тачкашевом сокаку за 100 ф. Може бити рата, па требају вармеђи суваче.

Баба-Ђулу су однели обнесвешћену до првог комшије, па је тамо поливају хладном водом. Послали по бербера, хоће да је удари капља. „А ђаво јој крив“ рећиће г. домин. „Што пије толику ракију?“

* * *

— „Сад ти баш живим као бубрег у лоју. У јутру шљива, у вече диња а преко дана се прекрстим, па на дуд. Сад матер чварцима. А одевен сам ти као пушка. Па кад ти још код куће упалим крдан у стиви за грошић, па све деца падају с банка, а ја пружим ноге из

— На кога гласате?

— Крсмановића и Миленковића.

Долази други, трећи, па сви бирачи редом. Сви тако исто. Како је почело тако се и свршило. Не паде гласа на напредњака. И последњи бирач, тамо касно у ноћ гласао је: Крсмановић и Миленковић.

Док је тако у изборној дворани дотле се у дорћолском кварту скупише Гарашанинови савезници — Цигани и Чивути. Иду управнику кварта, да чују од њега заповест на кога да гласају. Мисле јадници да је онако, како беше под напредњацима.

— Господине управниче — поче рабинер, вођа чивутске депутације — јеврејска општина, верна и лојална, моли да њеним члановима и бирачима обележите своје кандидате.

— Ја кандидата немам — одговара управник.

— Па на кога морамо да гласамо?

— На ког оћете. Морања нема.

Препоручише се Јевреји па у свој Дорћол. Нико се није ни макао целог дана. Гласао је само један и то Моша Меворах богати банкар.

— Шта је газда Мошо? запитаће га неки шаљивчина — Зар тако?

— Тако боме. Таки је сад курз!

И збиља се Моша држао курза. Финансијски таленат!

Једва одоше Јевреји, кад ето дорћолском управнику нове беде. Цигански кмет с туцетом Цигана.

— Шта је кмете? — почеће управник.

— Ето хвалимо бога господине, дошли смо да чујемо заповест. Кога да бирамо?

— Кога вам је воља кмете. Заповести нема, прошло је оно доба.

— Лепо, лепо господине. Хвала вам што сте нам рекли. Кад нема заповести, баталићемо свега.

Отресе се управник и њих, да дочека амале, који дођоше по — заповест. Добише исти одговор.

*

Још је веће било интересовање за изход избора у унутрашњости. Брзојави се тако рећи гутали. Редакције пуне. И улицу закрчио љубопитљив народ. Сваки се гурао до разносача да види новије брзојавне вести. Немогу се разносачи доста да наприповедају. Сваки пита то за овај, то за онај срез. Превалило подне, а брзојавне вести све чешће. У главном све добри гласи, а има и неповољних. Овде био мали неред, укинут избор, тамо капетан тера свој ћеф па не свршује избор. Стизало је и оваких телеграма: „Председник изборног одбора није довршио избор. Било је два кандидата, па кад виде да радикални има велику већину, спакује списе, па оде кући. Избор недовршен". Разуме се да су оваки случајеви пропраћени узвицима чуђења. То чуђење расло је све већма, што је оваких телеграма више стизало. Сад глас, да је у Смедереву укинут избор, сад у Зајечару и још неким срезовима.

Одмакнеш ли се даље, чућеш разне приче. Београђани говоре:

— Ама сећаш ли се брате оног времена кад је г. Јован Ристић био намесник књажев?

— Како да не.

— Е па видиш онда је наш посланик Рака Миленковић био столарски шегрт.

— Тако нешто.

— Е а лане 26-ог био је Рака посланички кандидат, а г. Ристић гласао је као бирач на њега. Па ето и сад изабрасмо Раку. Ваљан је човек, заслужује нашег поверења.

— Заслужује. Ја.

Таких дивана чућеш пуно.

У једаред примиче се неки коњаник. Сељачко одело на њему. Згрте се свет.

— Шта је врачарци?

— Добро. Изабрасмо Спасоја.

— Е живили, живили.

И онда поче испитивање на дугачко на широко. Коњаник прича избор у врачарском срезу. Вели било два кандидата — таст (Чедић либерал) и зет (Спасоје Радосављевић социјалиста). Било је трвења. Таст упливан, а зет упливан. И збиља у врачарском срезу могао је зету само његов таст озбиљан против-кандидат бити. Но прошло је лепо у миру. Спасоје продре, са 108 према 50 гласова.

Радује се свако што је тако прошло. Спасоје остаје у свом срезу.

Мрак се спушта, а Београд све живљи. Улице се додуше празне, ал се гостионе пуне. Весели се сваки народној победи, а напредњачком поразу. Сваки се то весели на свој рачун и на роваш свог џепа. Лица весела, радост на све стране. Чује се и по која здравица, а свршава се обично са питањем: „браћо ко да живи?"

„Живила ортачка влада!" — Секунд тишина, а за тим се захори и по други пут: „Живела, живела".

Дође опет по који гласник, да јави о победи у појединим срезовима. Тај се глас радосно прима, та за бога није ни шала, изабран је и опет који присталица „ортачке владе" — што рекли Јасеничани.

Нека буде сретно и благословено, само нека буде тај „ортаклук" искрен и — трајан.

Саразмер између либералних и радикалних посланика овај је: радикала 91, либерала 45.

Ив.

Политички преглед.

Бугарски ексарх Јосиф и принц Фердинанд. Новине „Revue de l' Orient" доносе изјаву бугарског ексарха Јосифа пред једним бугарским политичаром у којој овај изјављује, да дотле не може бити за принца Фердинанда, докле год га порта не потврди за кнеза бугарскога. Изјава та овако гласи: Жао ме је, ако бугарска влада мисли, да ја терам какву личну политику или да ме је Русија задобила и да сам противник бугарске независности и бугарског народа. Будите уверени, да нити желим нити имам каква интереса, да радим за Русију а против народних жеља бугарског народа. Ја служим као поглавица бугарској цркви само интересима своје цркве и свога народа. Пошто један део мојих верних, Бугари у Македонији и Тракији под Турску подпадају и непосредно под мојом духовном управом стоје, морам да терам отоманску политику, да бих спасао македонске Бугаре, који се боре против панџелинизма. Том смеру посвећујем ја цео свој живот и сву своју снагу. Хоћу да чувам Македонце од претапања у Грке. Кад би бугарски ексархат, који има своје седиште у Цариграду, терао политику противно званичној политици турске владе, тада 3 милијона Бугара, што живе у Македонији и Тракији били би за Бугарску изгубљени. Тиме што се подвргавам политици турске владе, могу да се борим против јелинске аждаје и против грчког свештенства.

Престолна беседа. 17. септембра отворен је угарски сабор. Престолну беседу смо већ донели у прошлом броју у брзојаву из Будимпеште. Она је краће но обично, а садржи у кратко оно, што и најновији Тисин говор у Вел. Вараду. Шта ми мислимо о томе, рекли смо већ недавно у чланку под насловом: „Чему да се надамо?" Није нужде да то поново потврђујемо. Престолна беседа није задовољила чак ни владине кругове. Но они бране тај „програм владе" тиме, што веле: „влада није хтела много обећавати, већ мисли да више учини но што обећа". То би било нешто ново. До сад је увек обећавала, па није учинила. Но нама се чини, да је сад већ и влади догрдило да непрестано обећава оно, што не испуњава. У осталом идемо да видимо!

Како је Ејуб-кан побегао.

Ејуб-кан је већ побегао једанпут и то пре две године, али га ухвате и доведу га у перзијску престоницу, Техеран, па га ту чували и држали као државног апсеника. Најпре му није било слободно, ни из куће да излази, где је живео, па ни да прима у кућу свакога, а кућу му чувала дању-ноћу једна компанија војника. Но доцније нису баш тако јако пазили на њега, тако, да је могао и по вароши да се шета, само из вароши није смео никуда. Но Ејуб кану, као младом и живом човеку беше несносно тако да живи, те се стаде спремати да бега. Но да се не би приметило то његово спремање, дозове свога млађег брата из Мешеда и своје жене, бајаги, као да хоће да остане у престоници за увек. Поче да живи са свим за себе, те изгледаше, као да се предао сасвим својој судбини. Пролетос замоли он перзијску владу да му допусти, да може и он са својима отићи на село преко лета да живи. Влада допусти, и он, узев само једну од својих жена са собом, а друге две и брата оставив у вароши, оде са неколико својих пратилаца у Терјиш, у село, које је две миље од престонице далеко. Ту узе он под кирију кућу једну са баштом тик уз турско посланство. Одмах, чим се ту настанио, напише свима својим приврженицима у Корасану писма, у којима им заповеда, да дођу и да се растуре по селима између Техарана Мешета и ту да чекају од њега даље заповести. Кад је све тако спремио, побегне 31. јула ноћу и то обучен као Перзијанац оставив своју жену код куће. Побегао је кроз башту преко зида, а на пољу су већ чекали десет авганских коњаника са ваздан оседланих и неоседланих коња. Појури одатле на место, где је заказао да се састане са братом, који је из Техерана дошао. Одатле сви крену у Корасан. Мисле, да Ејуб-кан има код себе до 20.000 фор. што их је уштедио од пензије, коју му је Енглеска давала.

Сутра-дан је распитивала стража, где је, кад је видела, да не излази из куће, но жена његова одговорила је да је болестан. Одма је још тог јутра слала у варош по лекарије писмом, које је сам Ејуб-кан писао и које је његовим печатом запечаћено било, а тако је то после сваки дан за недељу дана радила. Но најпосле почеше да сумњају да је Ејуб-кан болестан, па јаве то министру председнику у Техеран, који сам затим дође у Тејриш, да види шта је у ствари. Узму да испитују жену Ејубову и она најпосле призна да јој је муж пре 12 дана отишао у Корасан и покаже писмо, што га је оставио за шаха, а у коме овом захваљује на доброти и гостопримству и у коме изјављује, да не може више овако без рада да живи. Није му остале дакле ништа друго, већ да бежи, те моли шаха да му опрости, па му поверава фамилију и своје слуге.

Ејуб-кан, куда год је прошао, свуда је покидао телеграфске жице, да се о нему ништа не дозна. Хоће ли доћи до Авганистана, питање је, јер од Техерана до авганске границе има 200 географских миља, а да се тај пут пређе, треба најмање 20 дана. За то пак време моћи ће гувернеру корасанском јавити персијска влада и да му заповеди, да Ејуб-кана ухвати. Хоће ли ипак персијској влади испасти за руком, да Ејуб-кан не стане на авганску земљу — показаће време.

Једна законопреступничка осуда.

II.

Више дана чудио сам се несавјесности конзист. фишкала и саме конзисторије!

Онда сам узео да одговорим на фишкалну акцију!

Али истражног записника нијесу ми послали! А без њега не могу да дам одговора као што треба!

Кад сам примио оно ријешење, које је донесено на извјештај истражне комисије, у коме се ријешењу каже, да сам (токорсе без сваког даљег додатка) признао, да у наредби стоји, да се сваки свештеник сваке године има исповједити, те кад сам уочио, да је конзисторија онако из сриједе мојих ријечи на записнику извукла једну реченицу и узела за разлог, међу осталим, ријешењу своме. Онда сам заискао пријепис истражног записника, а на ту приватну цијел, да изнесем на јавност, како конзисторија и изврће, само да ме окриви! Одговорило ми се је, да или отидем и препишем записник или пошљем 4 ф. за пријепис. Но нијесам онда учинио употребе од тога одговора.

Кад сам пак примио фишкалну акцију, а без приложеног истражног записника, онда сам, а сад на званичну цијел, да бих на фишкалну акцију одговорио као што треба, јер чак и у овој стоји да сам оно и оно признао, што нијесам могао учинити, — заискао истражни записник. У том поднеску своме, којим сам заискао истражни записник, изрекао сам праведни гњев свој и умјесну пријетњу своју неким ријечима, као што ће се ниже видјети.

Конзисторија је одбила то искање моје, што прије нијесам ни отишао и преписао истражни записник, ни послао 4 фор. за пријепис.

Онда сам отишао да препишем истражни записник.

Но нијесам могао то учинити, јер ни владике ни конзист. биљежника није било у Тамишграду, а истражни записник био је под кључем.

Дошао сам кући, и од куће обратио сам се конзисторији поново с пређашњим искањем, с напоменом, да сам био у Тамишграду, али без успјеха. Из огорчености на несавјесност конзист. фишкала и саме конзисторије назвао сам у том поднеску свом фишкалну акцију инфамијом! Не кајем се ни данас, што сам је тако назвао, јер јесте то!

А шта ми је дошло на то? Истражни записник није ми дошао, него ми је онако изненада дошао велико-бечкеречки протојерej с калуђером, да одузму парохију од мене!

Кад је протојерej дошао к мени, да изврши, на што је допутовао, и кад је казао, на што је дошао, с мјеста сам пријавио, да улажем призив! Протојерej не ће да чује о призиву! Онда сам изјавио, да ћу се само испред грубе силе уклонити! Протојерej је довео жандаре! И помоћу жандара суспендовао ме је протојерej од свештено-служења и од половине плате!

Конзисторија је основала суспензију моју на овоме:

1.) Што нијесам претходно и благовремено извијестио конзисторију кад ћу у Тамишград ради преписивања истражног записника, него сам тако отишао;

2.) Што сам искањем истражног записника (токорсе) ренитенцију показао;

3.) Што сам фишкалну акцију назвао инфамијом;

4.) Што ме је и тако требала одмах суспендовати, како је покренула фишкалну акцију противу мене.

Противу тога ријешења апеловао сам.

Није дуго потрајало, а дошао ми је глас, да ће се апелација моја та извјесно одбацити!

Онда, а да немилу ствар не одуговлачим, те да што прије дођем до мира ја и нарочито породица моја, — учинио сам насиље савјести својој (мислећи при томе да послије којим начином ослободим савјест своју од насиља тога): Исповједио сам се и без потребе исповијести, и обратио сам се владици поднеском, који је, кад изоставим што се изоставити може, у овоме:

Ваше Преосвештенство!

„Простимъ всѣ воскресеніемъ!"

Апелацију своју коју сам поднио противу ријешења епарх. конзисторије од 4. февр. 1887. бр. 15, повлачим натраг.

Па шта хоћу, — јер на фишкалну акцију нијесам одговорио?!

печ, па све појим и псујем нану на тенани. А де је не бих псовао? Водим ја на „**чки вашар краву и нану; редуша остала код куће. Не дају више од 37 форинти. Није веле стеона. — За нану нико и не пита. — Две зврчке виза".

Тако је говорио циган-Јоја па достојанствено пљуцну кроз зубе. Сва се сувача затресла од смеха. Комшија му у смеху помео карту, те доби поштене две зврчке по носу. Срећа његова, што су играли „фиљкова" а да су „пандара", било би три пут толико.

— „Па сам данас био и у цркви, па слушао предику — хо мај. Мал те није наступ. Још ћу морати грејати зоклопац на трбух".

„А шта ти замераш предици? закрешта пролазећи поред суваче г. учитељ Рападика, за кога је народ због нескладног му гласа говорио да „пођи у три љуке". Ej, Србине, Србине! Пропаст твоја од тебе Србине! Ругаш се, а не видиш како си го. И тебе сигурно мори злоба и страст".

— „Каква злоба и страданије, бог вас видио?" вели циган-Јоја. „Дација, мој господине, намети, чивутске и господске варанције, неродица и те проклете машине, то нас туче у главу. Ето су пре газде хватале радине на удицу а откад дођоше те проклете машине, избелише нам очи и искривисмо вратове изгледајући за заслугом. То ти је страданије а не како попа каже.""

„Свештеник има право, драги мој."

— „Шта право? Што не каже како јесте? Ето Попара не може да добије од нотароша своја рођена писмена. Још ће их човек морати украсти. Није доста што му је отео две суваче. Ето то ти је страданије!" — — —

* * *

„Држ'те га, држ'те! Лопов! Хватајте га људи!" зачу се вика сокаком тамо око поноћи. Запуцаше пушке, ларма, трчање. Људи поотвараше пенцере, да није ватра, а сањиве бабе крсте се и питају, да није смак света.

„Држ'те га, држ'те!" дерао се из јендека кнез, који се баш био батргао од кума-Марка кући. „Ено га прескочи Ицигову тарабу!" И доиста се из Ицигове авлије зачуше неки гласови.

„Стој!" — Пушка плану, нешто поскочи у вис, потрча па се са вриском стропошта поред кнеза.

„Држ'те га људи! Ено их — двојица. Узице овамо! Држ'те их добро! Гле како ћуте лупежи једни. Сад ћете ви проговорити." За тили час везаше обојицу.

— „Та шта ме давите?" промрмља кнез дошав себи од кундака и веза.

„Кнез! Наш кнез!" дрекнуше људи, па се разбегаше.

— „Та дајте свећу!" стењао је кнез. „Овај ће ми још ноге пригњечити."

Кнеза су једва опростили. Одведу га кући и оперу од блата и крви.

— „Да нисте, боже прости, сломили врат?" питале га брижне комшинице.

Умирио се мало кад му доктор рече да није убијен, ал још несме да се макне у кревету, боји се да се није што год пореметио. — — — Онај други, Попара био је мртав.

— „Него, друго, то није чист посао. Ту је морао — буди бог с нама и с нашом кућом — сам нечастиви турити своје прсте," шапутале су комшинице разилазећи се. — —

Сутра-дан је при опелу г. учитељ Рападика очигледно са неком злурадошћу појао „у све три љуке", а млади попа је у надгробном слову опоменуо народ, да се чува злобе и раскоши, јер ето како таки пролазе.

Бацим и ја у гроб неку грудву земље, па баш да побегнем, да не слушам лелек сироте жене, која сад осим срамоте и шесторо ситне деце нема нигде ништа под богом.

— „Е мој господине," прићиће ми циган-Јоја. „Није он крив, бог да му душу прости, сиромаку. Домин — не обрисао да бог да сутра уста после ручка — замрсио му очевину а све му узајмљивао на грдну камату, а овамо неће да размрси, него му још продао суваче. Попара отишао адвокату. Адвокат каже требају му писмена а нотарош неда ни лепо ни ружно. Није вајде, већ да их украде. И мене је звао у друштво, ал' циган-Јоја неће на писмена, он је само ковошар. Него је сирома — бог да му дао у рају насеље, и да бог да јео на оном свету све саме гибанице с овчијим сиром — знате, како је кукавац пострадао." — —

Још је онај дан била извидна комисија на лицу места па нашла corpus delicti: празан џак и отворену фијоку у канцеларији, а у њој — пуно боца са розолијом, горким и кукуружњачом.

— „Бар да је кукавац весео отишао на онај свет. Кад ће он још видити розолије?"

Домин је одма отпустио писара. Да он така акта држи у фијоци! А писар се куне свим на свету, да је кључ од фијоке био увек код домина.

Г. домин достојанствено шеће по соби са стивом у зуби, смеши се, тре задовољно руке па рачуна: „Две Попарине суваче коштају ме 100 ф. Брат брату вреде 1000 ф. Шест његових ланаца земље по 300 ф. чини 1800 ф. а мене не стају ни 200 ф. Кућу ми је донео интерес. Подрж' боже само тако! А ко му је крив, магарцу? Лепо му кажем: препиши на мене! Узећу те за слугу ил' тако што. Аја! Хоће он да иде адвокату. Ето му сад! Хоћеш преко леба погаче?"

Г. домин истресе лулу, па ће сад баш да потпише сигурацију на суваче. Боји се, могу планути једног дана. А по селу кришом растурује, мора да је и кнез био умешан. Није он бадава сваки час завиривао у доминову канцеларију, бајаги да види, је л' домин у званију. Шта се то њега тиче?

О—л—в.

Ево шта хоћу.

Али најприје пристојно молим Ваше Преосвештенство за дозволу, да се осврнем на презид. наредбу Вашег Преосвештенства од 28. февр. 1884. бр. 67. и на фишкалну акцију.

Проучивши ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства, схватио сам је тако, да се дакле и свештеници имају да исповједе, „кад падну у грех", „кад" т. ј. осјете потребу исповијести, а то да учини сваки, који ту потребу осјети, ондје и онда, гдје и кад се каже. Ријечи Исуса Христа, да не требају здрави љекара, него болесни, и да он није дошао да дозове праведнике, но грјешнике на покајање (Марк. 2, 17), и врсте црквене књиге „Службеника"; „Аще ѡ грѣсѣ смертномъ или и въ маломъ чесомъ ѡбличаетъ іерея Совѣсть егѡ, да исповѣстся духовникѹ своемѹ", и почетак исте те наредбе Вашег Преосвештенства, наиме она ријеч „кад", нијесу ми дали, да ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства друкчије схватим, него што сам је схватио.

Тако схвативши ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства, и знајући к отоме, да би иста, просто тако узета, да се сваки свештеник сваке године има да исповједи, казивала, да се сви ми свештеници у тамишградској дијецези, одбјегавши једном од нечистота свијета познањем Исуса Христа (а то у рукоположењу, 9. правило Неокес. сабора), опет заплећемо у њих, и то сваке године, те да нам се и сваке године догађа истинита приповијест: пас се повраћа на своју бљувотину, и: свиња, окупавши се, у каљужу (2. Петр. 2, 20 и 22), — дакле да не стоји 111. правило Карт. сабора: „Који каже, да Божја благодат, којом се добија оправдање кроз Исуса Христа, има значаја само ради опроштаја почињених већ гријехова, а не пружа уједно и помоћ, да се други не чине, нека је анатема," даље да не стоје ријечи апостола Павла, да ми свештеници, који ваља да смо учитељи, не требујемо да се учимо које су прва слова ријечи Божје, не требујемо да смо дјеца, којој треба млијека, а не јаке ране (Јевр. 5, 12 и 13), него треба да оставимо почетак Христове науке и да се дамо на савршенство: да не постављамо опет темеља покајања од мртвијех дјела, и вјере у Бога и т. д. (Јевр. 6, 1),— даље да не стоји, да се може умријети гријеху (Римљ. 6, 2), те престати од гријеха и остало вријеме живота свога не живјети више жељама човјечјима, него вољи Божјој (1. Петр. 4, 1 и 2), — даље да не стоји да се може васкрснути с Христом (Кол. 3, 1), те да човјек не живи више, него да живи у њему Христос (Гал. 2, 20), што би значило, да нема васкрсења мртвијех, па да дакле ни Христос није устао, те да је узалуд и вјера наша (1. Кор. 15, 12—14), — — једном ријечи знајући да би та презид. наредба Вашег Преосвештенства, тако узета, казивала, да интенција хришћанства није то, да нестане грјешника са земље (Пс. 104, 35), те према томе да треба да их је све мање а да се сваки дан умножава друштво онијех, који се спасавају (Дјел. 2, 47), како би једаред сви људи спасли се и дошли у познање истине (1. Тим. 2, 4), те тако спасени ходили у видјелу (Откр. 21, 24) и не спотицали се више (Јов. 11, 9), т. ј. да се дочека свијетла будућност, којој се надамо по вјери својој (11. чл. вј.), у којој неће више залазити сунце, нити мјесец помрчати, јер ће Господ бити видјело вјечно, и народ бити сав праведан (Ис. 60, 20 и 21), него да је интенција хришћанства то, да људи слободно могу бити и остати безумници и понављати своја безумља (Прич. 26, 11), па сваке године само исповједити се, па мир, — што би могло ићи без краја, без цијели друге, него да људи остају гдје су ту су, без напретка, што би било противно свему и свакоме закону Божјему и природноме, — — — да, тако схвативши ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства, и све то знајући, нијесам ни смио да исту друкчије схватим, него што сам је схватио,

Истина, звијезда се од звијезде разликује у слави, па тако и васкресење мртвијех (1. Кор. 15, 41 и 42). Који смо дакле свештеници, мислио сам, мање просвијетљени, те који не видимо свагда пред собом Господа, и којима нас Господ није свагда с десне стране да не посрнемо (Пс. 16, 8), лако можемо и посртати. „Аще" и „кад" који дакле од нас свештеника у тамишградској дијецези посрнемо, држао сам, — заиста ваља да се окористимо том наредбом.

Елем тако сам схватио ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства.

Такво схваћање те наредбе нагнало ме је, да узмем пут обране, — кад ме је епарх. конзисторија 1885. изненада суспендовала на 14 дана.

Никад нијесам ни помислио да омаловажим ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства, да будем упорним истој. Доказ је томе то, што сам се 1884. исповједио...

Преузвиш. фишкалну акцију, нашао сам, да ме она три канона, што ми се у њој на терет мећу, ни најмање не терете.

43. правило Карт. сабора каже:

„Онима који се кају, према разлици гријехова нека се судом епископа одређује вријеме кајања".

Шта је то „вријеме кајања?" Та то није „вријеме" (Zeitpunkt), кад ко да се каје, него „вријеме" (zeitdauer), колико дуго да се ко каје! О томе говоре силни канони..... 43. правило Карт. сабора дакле не терети ме! . . . . . .

39. правило св. апостола каже:

„Презвитери и ђакони без приволе епископа нека ништа не предузимљу, јер је он онај, који има давати рачуна о њиховим душама".

Шта „ништа" да не предузимљу? Да ли ни орање своје њиве, ни давање своје дјеце на школе, ни удомљивање својих синова и кћери и т. д.?! То не! Него шта? „Ништа", на шта треба привола владике? Није ли тако?..... и тако ни 39. правило св. апостола не терети ме!

62. правило Карт. сабора наређује:

„Треба такођер и о овоме молити, да изволе установити, да једнога клирика, ма на каквом се он ступњу налазио, а био је осуђен због каквог приједступа епископским судом, не може штитити од казне ни она црква при којој је служио, нити ма који било други човјек; и да заповједе, да се у противноме случају такови казни или новчаном глобом, или лишењем части, и да се у обзир не узимље ни доба живота, ни спол".

Шта се ту каже? Ту се каже, да се онај, који свргнутога клирика брани, казни, глоби и лишава части! А кога свргнутога клирика браним ја?!... И тако ни 62. правило Карт. сабора не терети ме!

С дозволом ето осврнуо сам се на презид. наредбу Вашег Преосвештенства од 28. февр. 1884, бр. 67 и на фишкалну акцију.

Резултат је:

1. Никад нијесам ни помислио, да омаловажим ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства од 28. февр. 1884. бр. 67., да будем упорним тој наредби!

2. Ни један канон, што ми се у фишкалној акцији на терет мећу, ни најмање ме не терети!

Шта хоћу дакле, осврћући се на ту презид. наредбу Вашег Преосвештенства и на фишкалну акцију, а повлачећи натраг апелацију своју, поднесену противу рјешења епарх. конзисторије од 4. февр. 1887. бр. 14., и не одговоривши на фишкалну акцију!?

Хоћу да предочим Вашем Преосвештенству, да нијесам имао зле намјере, кад сам узео пут обране, — да се ни најмање нијесам огријешио ни о један од три на терет ми метнута канона, и да, пошто епарх. конзисторија каже, да призивима својим показујем упорност, а ја никад нијесам ни помислио да будем упорним својој власти, — не желим тим путем даље ићи!

С тога свега пристојно молим Ваше Преосвештенство, да милостиво изволите, а заједно с високопоштованим члановима епарх. конзисторије, опростити ми, што сам, онако схвативши презид. наредбу Вашег Преосвештенства, те 1885. изненада суспендован на 14 дана, без зле намјере узео пут обране, — а опростити ми тим вољније, што се ни најмање нијесам огријешио ни о један од три на терет ми метнута канона, — искрено исповиједајући Вашем Преосвештенству, да ћу се презид. наредби Вашег Преосвештенства у напријед у оном смислу покоравати, који јој смисао даје епарх. конзисторија, и да ћу се ва-вијек клонити сукоба с Вашим Преосвештенством и с епарх. конзисторијом, као што сам се и прије клонио тога, на ту цијел у догађају најмањега двоумљења каквога вазда претходно молећи за објашњење овога или онога, — доказујући исповједање своје то и приложеном под ·|. свједоџбом, која се у томе, да сам се данас, сходно дакле презид. наредби Вашег Преосвештенства од 28. февр. 1884. бр. 67, исповједио.

„Простимъ всѧ воскресеніемъ!"

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Сентомаш. 18. септ. („Прва паорска беседа".) У недељу 28. септ. биће код нас прва „паорска беседа". Програм се већ штампа и толико је занимљив, да ће сигурно занимати наш свет, те вам га за то шаљем. Он гласи:

БРАТСКИ ПОЗДРАВ!

Од Дамјана Кађанског (Кике), свима Србима, браћи Мађарима, браћи Немцима и господарима Чивутима у Сентомашу и околини, дакле без разлике вере и народности, и то пречасном свештенству, војеначалницима и градоначалницима, г. трговцима, велико и малопоседницима, занатлијама свију рувета и свима другим живим које је Господ по подобију свом створио,

да дођу сад у идућу недељу 28. септембра по српском а 2. октобра по римском после подне равно пола два сата у велику општинску дворану на пијаци, на

ПРВУ ПАОРСКУ БЕСЕДУ СА ИГРАНКОМ

коју приређује

„I. дилетантско паорско позориштно друштво"

под управом свога управитеља

ДА МЈАНА КАЋАНСКОГ КИКЕ

у корист једног болесника.

Распоред биће овај:

1. Дамјан Кађански директор I. добровољног позор. дилетантског паорског друштва, ступа лично на трибину и поздравља скупљени народ.

2. На велику жељу и велику молбу приређивача обећао је говорити отац Лазар о милосрђу и човекољубљу.

3. Свира ће Марко Страјинов (Ковин) она стара народна кола и ноте, што је за његово младо доба певано и играно. Марка ће заменути Пера Вукоманов а свираће:

а) солдачки марш; б) солдачке сигнале и команде; в) „Зуркино коло"; г) „Завршоле" потпури из нар. спевака; д) кетуш уз секунд егеде.

4. Позвати су врулаши: Нестор Романов, Ћира Пивнички, Пера Баскин, Јаша Пивнички, Лазар Тулишин, Данчика Манојловић, Бошко Симин и Нова из Сивца да у вруле свирају посебце и сви скупа.

5. Пева Миша Агићев и његов син усар.

6. Пева госпођица Милева Лончарићева милосрдна сестра црвеног крста.

7. Свира у егеду Т. Г. Ар. „Јух што ћу" или декламује Вера Манојловић.

8. „Отјатије Београда" приказиваће ђођа и Баја Кађански.

9. Један кратак говор или декламовање ако не узможе господар Михајило Дињашки један кетуш свирати, као што је најљубазније умољен.

10. Певачка дружина под управом г. Јефте Миковића отпојаће на свршетку „Спаси Христе Боже и помилуј."

11. Деда Дамјан (Кика) председник и управитељ узима чашу наздравља здравицом и захваљиће се народу на посети и дару што су га дарежљиви добри људи даровали.

На каси ће бити благајник и два одборска члана, уписиваће се тачно свака крајцара добровољно што ко год поклони, а по свршетку беседе добиће сваки признаницу кући својој преко свог поклона па макар само једну крајцару дао.

Улазне цене су ове:

За седиште I. реда 60 нов. За седиште II. реда 50 н. За седиште III., IV. и V. реда 40 н. Стајање 40 нов. клупе са стране спадају у другу класу.

Девојке које у коло иду платиће само 20 новч. за стајање, али морају још у субату карте извадити, иначе у недељу нема ни за њих отпуштене цене. Деца испод 12 година плаћају само полу.

Миша пл. Николић Џавер обећао је да ће повести велико старо чувено коло, ако се још нађе која играчица из старијег доба.

Кад један топ пукне отвориће се дворана, кад два топа пукну отвара се каса, кад три топа пукну све је спремљено за почетак, кад беседа отпочне избаци ће се четир прангије једно за другим, при свакој промени пуће једна прангија. После свих продукција и престава сљедује игранка.

Дамјан Кађански Кика управитељ.

Јован Манојловић Вирсић Кикин секретар.

Вести из места и са стране.

Српско певачко друштво у Турн-Северину. Јављају нам из Турн-Северина у Румунији, да новооснovано српско славјанско певачко друштво „Тићевци" лепо напредује. Друштво се конституисало, има сталну управу, школу, гласовир и ликовоћу у особи г. Исидора Мандукића вршчанина. У управи су врло уважени и упливни грађани. Све се више чланова уписује, осим Срба и Бугара, па и несловени: Немци, Румуни, Мађари. Сви уживају у српској песми.

Како напредује помађаривање? Пишу нам из Панчева: Сад смо тек добили школски извештај панчевачке гимназије, — која је додуше државна, ал је основана из српског новца добротвора Сандуловића. Из извештаја видимо, да је на гимназији радило 15 професора (ни један Србин), а 144 ђака од којих 56 (највише) Срба. — Српски језик предавао је Несрбин Михаљ Романец у IV.—VIII. разредима са граматиком српског језика на мађарском тексту и то 2 сата недељно. Према томе Србима ученицима I.—III. разреда није ни предаван матерински српски језик. И то бива са српским ученицима у заводу, који је српским новцем подигнут, а коме су наставници сами Мађари! — Ученика је највише било из Панчева (49), па из торонталске županije (40) из тамишке (15). У овој реалној-гимназији негује се помађаривање у велико, шта више ђаци несму међусобом да говоре српски ни на улици. И „приправни разред мађарског језика" отвориће се овде, само да мађаризација напредује. — Ове 1887/88. школске године уписало се 150 ученика.

Крај каријере Пере Тодоровића. Свршио је и он. Као што нам из Београда јављају, Пера Тодоровић скинут је са звања комесара народне банке и то зато, што је под истрагом „због неморалног владања".

Суђење у Бугарској. Претпрошле недеље било је суђење у Пловдиву. Судбени сто расправљао два случаја, која се односе на изборе за време прошлог собранија. Први је случај убијство у Хаџи Елешу распопа Анђела Чолакова у време саборских избора год. 1886. када је сам кнез Александар Батенберг у Источној Румелији руководио изборе. Тај недостојан свештеник, који је ради неваљала живота скинут са звања свештеничкога, тако се је насилно понашао на биралишту, да је изазвао гунгулу, у којој је убијен. То је дало повода владиним чиновницима, да су затворили тринаест од опозиције, који су влади најзазорнији били. У затвору су их мучили и злостављали. Окружни суд био их одсудио на 15 година тамнице и глобу од 10.000 франака на корист жене убијеног. Призивни суд решио је 11 од обтужбе, а двојицу одсудио на двогодишњу тамницу и глобу од 5.000 франака. Други случај тиче се убиства поручника Сербезова, такођер истим поводом у време избора. Оптужено је до 150, а одмах затворено осам. К овом извештају додаје дописник „Московских Вједомости" ову примедбу: „Ови су случаји занимљиви и за то, да се може створити појам, какви ће бити предстојећи избори у Бугарској. Сме ли пучанство слободно суделовати код тих избора, када је његово суделовање скопчано с таким несрећама? Ја сам уверен, да ако се и укине опсадно стање, неће бити избора, него ће само назначени бити за избор владини кандидати. Опозиција неће у тим околностима бирати."

Разбојници у заланској и шомођској županiji терају своје. Сад су се окомили на веће спахинске дворце. Тако су пре неколико дана напали у по бела дана њих петорица на дворац грофа Форгача. Двојица су на врати чували стражу, а тројица уђоше унутра. Сам госа Форгач био је случајно код куће, па са одапетим пиштољем изиђе он разбојницима на сусрет. Ови кад то видеше, нагну да беже. У вече јавише слуге грофу, да су лопови поручили, да ће сутра опет доћи, али не њих пет, већ њих дванаест. Гроф је одмах поручио жандармерији; жандари су дошли и стали су да крстаре по околини, али не могоше никога ухватити. Лопови беху већ умакли. У опште тако бива. Жандари се појаве на једном крају, а лопови на другом, а то је знак, да имају везе са ондашњим становништвом, које им за време јави долазак жандара. Лопови се преоблаче свакојако. Сад их види неко у сељачком оделу, сад у домобранском, па и по варошки се облаче они, само, разуме се, увек наоружани до зуба. Откуда тако много лопова, питају многи, кад је ове године жетва добра била и кад је сваки могао да нађе заслуге! А ко ће то знати?!

Краљ — „кшефтман". Читамо у једном ердељском листу: Румунски краљ има велики иметак и силну шуму. Он је прави „кшефтман". Половину Румуније снабде он са својим дрвима. Из Ердеља због тог слабо иде дрвени еспап. Подузимачи јавних грађевина морају да купују креп, грађу, камен из краљевих препана, дрвара, мајдана. Краљ има и фабрике сукна и платна. Војници, матрози, робови, жандари морају да носе његово сукно и платно. Сам краљ води књиге своје средишње трговачке писарне.

Жене на Монтблану. Јавилисмо да су Рускиње сестре Горчакове прешле брдо Монтблан. Од 1809 година прешло је овај грдан вис 61 женскиња. Од тих је било било 32 Енглескиње, 15 Францускиња, 4 Рускиње, 3 Американке, 2 Швајцаркиње. 1 Српкиња, 1 Прускиња, 1 Данкиња и 1 Мађарица.

Слитовер. То је име новој експлозивној маси, коју је један руски хемичар пронашао. Учињено је са „слитовером" проба, те се нашло, да је он јачи од динамита, мелинита, робурита и свих експлозивних смеса. Моћи ће се место барута употребити код пушке, а и код топова. Има већ и фабрика, која га прави, а његов се састав држи у тајности.

Чивути у Русији. „Час" јавља: 1900 аустријских поданика у Варшави тражило је од руске владе, да постану руски поданици. Осим Чивута, примљени су остали молиоци у руско подaнство.

Изложба пива. Француски министар земљорадње г. Баро отворио је у павиљону вароши Париза (на Пољу Јелисејском) изложбу француског пива, које је послало 30 разних пивара. Изложба апарата за фабрикацију пива, за коју се пријавило на 300 излагача, отворена је 1-ог октобра о. г. (по новом).

Министар, па добио ћушку. У Лисабону је пре некако народни посланик Фереира д' Алмеиди после седнице ћушио поморског министра Мацедо-а. Овај је два дана после тога благодарио на министарство, а пре две недеље постављен је опет краљевским указом за истог министра. Заступника Фереира д' Алмеида осудила је комора на четири месеца затвора и он је ту казну већ издржао. Министар се није тиме задовољио, него Фереиру одмах чим је изишао из затвора позове на двобој. Овај прими двобој али девери његови сувише су строге услове постављали, на које девери министрови нису могли пристати, те тако није дошло до двобоја. Свакако је министар мислио и да спере са себе љагу и да му не буде ништа, али противник његов није тако мислио. Има, дакле, и такви људи на свету, који, нека су само министри, па ма а ћушке добијали.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ."

(Стигли 19. септембра у вече.)

Мец. Немачки цар је помиловао прекјуче осуђеног Шнебла (сина), те је јуче у вече стигла брзојавно заповест, да се овај одмах пусти. Шнебел је у 7 сати у вече отпутовао.

Дублин. О'Бријен и дублински градоначелник оптужени су, што су у својим новинама извештавали расправљања у одељењима народне лиге, која су одељења забрањена.

Народна привреда.

О стању јесењег усева гласи званичан извештај угарског министарства пољопривреде овако: Кукуруз на левој и десној обали Дунава је сазрео и берба је одпочела; резултат рода је хрђава. Између Дунава и Тисе траје берба, али и ту је само мало набрано. Десном обалом Тисе је врло мало кукуруза. На левој обали Тисе нема кукуруза. У Поморишју се беру кукурузи, но берба ће и ту тек испод средње бити. У Ердељу је само у лошу средњу руку кукуруз родио — а кукурузовине ни на коју страну нема здраве и за рану добре.

Варива и баштенски су плодови на левој обали дунавској већином склоњени у кошеве. Нигде нема беријетније жетве. Купус је јако застао у развићу. Ни на горњим земљиштима ни овамо на југу Угарске купуса нема напреднога.

У горњим угарским крајевима је вариво врло слабо родило и велика је оскудица у тим крајевима у тим производима.

Кромпир је у Подунављу у средњу руку родио; ситан је и мало га је! И у Потисију и око Мориша је остао кромпир са дуготрајне суше ситан; међутим каквоћа је добра.

Дуван је између Тисе и Дунава и околини Кечкемета донео само слабу средњу жетву. Кудеља и лан на левој обали дунавској веома слабо беријетна имаше; у околини Мориша и у Банату средње је ова биљка донела рода. Мркве (репе) у опште су са велике суше на све стране остале ситне и неукусне. Сено је у први мах доста бујно било али су отаве остале мршаве а трава неукусна за стоку. Паша за стоку је врло слаба у целој земљи па и у Ердељу.

Винова лоза је у пределу на десној дунавској обали које са филоксере, па туче ледене, и са дуготрајне суше донела само врло хрђаву слабу бербу. У Фрушкој гори што је робе остало, од елементарних непогода, каквоће је изврсне, но количоће је врло мало.

Трговина.

= **Нови Сад**, 19. септ. (1. окт.) Житарска радња на крају ове недеље остала без икакве промене. На горњим пијацама је цена шеници код неких партија са 5 новч. побијена, но тај случај није допринео да је у опште цена попустила. Млини су у јаком активитету нити они покушавају да цену на ниже обале. На нашој пијаци је промета задоста а цене су рани постојане — чврсте. Данас се плаћа шеница од 6 ф. 30—40 н. Наполица 5 ф. 60—70 н. Јечам 4 ф. 30 н. Зоб 4 ф. 40 н. Кукуруз 5 ф. 30 н. Нов некрљен кукуруз 2 ф. 40 до 50 н. све од 100 кгр.

Производи по досадањој цени а прометом доста ограниченим.

Угојени свињи тешки 38 н., средњи 39 н., лаки 40 н. од 1 кгр.

*

У Будимпешти 18. (30.) септембра. Посао са шеницом одпочео у лабавом правцу. На мање партије се јако нудило. Млинови су вољни купци. Плаћа се за шеницу потиску тешку 82. кгр. 7 ф. 10 до 15 н., 81.5. 7 ф. 10 н., 81. 7 ф. 10 н., 80.5. 7 ф. 7½ н., 80. 7 ф. 5 н. Подунавска шеница 80. 7 ф Бачка 78.5. 7 ф. Санадска шеница (продано 3000 м. ц) 81. кгр. 7 ф. 5 н. Све на три месеца.

Јечам 5 ф. 35 н. Зоб 5 ф. 55 н. Кукуруз 5 ф. 92½ н. Готова роба за готов новац.

Термини. Шеница за јесен 7 ф. 25 н., за пролеће шеница 6 ф. 82 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 70 н. Зоб за пролеће 5 ф. 26 н. за јесен зоб 5 ф. 40 н. Репица 11 ф. 35 н.

*

На марвеном вашару је било 3671 ком. ситне и крупне стоке за кланицу. Плаћани су волови 150 до 320 фор, краве 100—180 фор. од пара, биволи 110—190 ф. од пара, теоци 16—27 ф. од комада, овци 8—12 ф. од пара. Месо воловско 42—49 ф., кравије месо 36—40 фор., телеће 42—50 фор. од 100 кгр.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска" расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије, за год. 1888. награду од 50 дуката с роком до ђурђева-дне 1888. за дело:

„Историја текелијиног завода и његов утицај на културу српског народа."

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31. декембра 1887. још из ланске скупштине расписане ове награде:

1. „Историја српске књижевности за школу." — Награда 100 дуката.
2. „Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас." — Награда 100 дуката.
3. „Расправа о Буњевцима" за „Летопис." — Награде 100 дуката.
4. „Популарна естетика за одраслије Српкиње." Награда 50 дуката.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом него ваља да их означе каквим натписом или знаком. Име, презиме, карактер и место; где станује списатељ, ваља у особитом писму написати писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спаљивати.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом" што друго не уговори.

Награда се губи ако писац своје дело не изда на свет за годину дана, а међутим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад из штампе изађе, уступити „Матици" 25 комада.

Награђене расправе штампају се најпре у „Летопису," а после остаје право и писцу и „Матици," да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске," у Новоме Саду 24. августа (5. септембра) 1887.

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. **Др. Лаза Станојевић**, с. р.

Мојим пријатељима и познаницима.

Мојим пошт. пријатељима и познаницима стављам до знања, да сам се на звању начаничком захвалио. С тога их молим, као и све оне, који самном у дописци стоје, да при писању писама на мене, не метну на адреси под моје име и стари чин: „начелник", јер таква писма иду у магистрат, и ја их тек онда добијем, кад их начаник магистрата прочита, а то нит ми је мило, нит је од користи по мој посао.

У Руми, 17, септ. 1887. год.

Јован А. Ђуричић.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Жак Дамур приповетка Емила Зола. Превео Никола Шумоња. Панчево. Издање књижаре браће Јовановића.

Отмица шала у 1 чину с певањем од Драгутина Илијћа. Београд 1887.

Мала Србадија. Изашао је 14. бр. „М. Србадије" с овим садржајем: 1. О Херцеговини (опис). 2. Колибри (са сликама). 3. Дана (песма). 4. Добри другови (прича). 5. Пшеница и вилина косица (са сликама). 6. Аца (песма). 7. Пећ за топљење гвожђа (са сликом). 8. Белешке, решења, ребуси и позив на претплату. „М. Србадија" излази 2 пут месечно у Београду. Стаје за Србију 4 дин. За стране земље 3 фор. — Претплата се шаље Н. Г. Поповићу учитељу, Београд.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је

„ЈАВОР"

БРОЈ 38.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: **Змај Јован Јовановић.** Уредник: **Др. Илија Огњановић.**

Садржај:

Ко је добио опкладу? Приповетка из ђачког живота. Написао П. Алексијев Пашин. (Наставак.) — Песник и песник. Од Елишке Краснохорске. (Наставак.) — Нора. Позоришна игра у три чина. Написао Хенрик Ибзен. (Преведено с дозволом пишчевом.) — Зограф или иконописац Димитрије Бачевић. Од Димитрија Руварца. — Из Раванице и Манасије. (Посвећено тројци М. С.) (Свршетак.) — Листак. Писма Вука Стефановића Караџића Јустину Михајловићу. — Књижевност. — Разно.

„Јавор" излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду 19. септембра 1887.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора."

СМОТРА

МЕСЕЧНИК ЗА ОПЋУ ПРОСВЕТУ

уређује

Милан Грловић.

Доноси у последњим свескама јулској и августској (VII. и VIII.) овај садржај: Ни свирчани неће бискупа!... Од Ј. Царића; Дора од Тенисна у преводу В. Жарковића; Милтон од Макулаја; Стросмајер о Павлиновићу; Мара Чоп од Милана Грловића: Српска културна писма (II.) од Ивана Иванића; Прометеј од Милана Грловића; Марко од Ф. Мажуранића; Издаја од Селима Јусбашића; Ноћне песме Ивана Лепушића; С африканске обале (Мара Чоп); После педесет година од М. Г. — Даље књижевне објаве, белешке из књижевности, науке и уметности, библиографија хрватске, српске и стране књижевности.

„Смотра" излази у Загребу у свескама месечно једаред. Доноси чланке латиницом и ћирилицом, а стаје 1 ф. 25 н. на три месеца.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1887. П. Н.

Полази из Новог Сада у Београд:

Брзи влак у 8 сати и 18 м. у вече.
Особни влак у 5 сати 55 м. по подне.
Мешовити влак у 9 сати 6 м. пре подне.

Полази из Новог Сада у Будимпешту:

Брзи влак у 7 сати 44 м. из јутра.
Особни влак у 8 сати 12 м. у вече.
Мешовити влак у 9 сати 54 м. пре подне.
Муњевити влак из Новог Сада у Ниш сваког петка у 10 с. 51 м. пре подне; из Новог Сада у Будимпешту сваке суботе у 4 с. 23 м. из јутра.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе", од 8. (20.) септембра 1887. до даље наредбе.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и ¾10 сахата.
После подне: ½2, ½3, 4, и ½7 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: ½6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 2, 3, 5, и 7 сахата.

☛ Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 3. (15.) септ. 1887.

Отправништво.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Место књиговође код I. митровачког паромлинског деоничарског друштва са годишњом платом од 800 фор. а. вр. има се 10. децембра 1887. попунити.

Они који то место задобити желе, имају сведочбом доказати, да су двоструком књиговодству те српском и немачком језику у говору и писму потпуно вешти.

Молбенице за то место имају најдаље до 20. октобра о. г. по римском на управу овог друштва поднешене бити. Они који су досад код млинске струке као књиговође већ службовали, имаће на ово место првенство.

У Митровици 15. (27.) септембра 1887.

УПРАВА
I. митровачког паромлинског деоничарског друштва.

1—1

ОБЈАВА.

Овим објављујемо, да ће манастир Беочин држати 3. (15.) октобра јавну дражбу за продају шуме од 22 ланца. Дражба обавиће се у манастиру самоме и то пре подне у 10 сати.

БРАТСТВО
манастира Беочина.

2—2

ЗА НОВО-ОТВОРЕНУ
ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ
МИТЕ ЖИВКОВИЋА
У СТ. БЕЧЕЈУ

потребна су три млађа вешта помоћника. Исти морају знати српски и мађарски. 2—3

СТЕЧАЈ.

На једно ново место учитеља овд. срп. нар. школе овим се расписује стечај. Плата је учитељу 600 фор. а. вр. годишње (урачунавши ту 60 фор. а. вр. за пофторну школу); нув то има слободан стан, 25 фор. а. вр. на школску послугу, 5 фор. 25 новч. за шк. реквизите, 3 хвата тврдих дрва за огрев школи и учитељу. Од погреба, где позван буде, добија 1 фор. а. вр.

Дужности учитељеве су школском уредбом прописане, а обвезан је и у цркви појати.

Компетенти, који су по школској уредби оспособљени за ово место, и уз то су из мађарског језика испитани, нека своје уредно снабдевене молбенице потписаном председнику до 8. (20.) октобра т. г. пошљу.

У В. Бечкереку, 19. септембра 1887.

Милош Ђонлић,
председник шк. одбора.

2—3

КРАЉ. УГАРСКИ ВАРОШКИ БИРО

за продају подвозних билета **у Земуну**, даје подвозне карте за све станице угарске државне жељезнице са везом Немачке, Белгијске, Румунске и Швајцарске жељезнице, а тако исто и карте за купатила за све станице, које су ушле у жељезничку тарифу, и на послетку билете за даље путовање с повратком (Kombinirte Rundreise billet).

Путницима се обраћа нарочита пажња на пробитачност билета за даља путовања с повратком, која је у томе да се са спуштеном ценом од 33% јефтиније и у току 45 до 60 дана важећи, могу употребити и брзовози, а да се вожња ма на којој станици без икаквих препона може прекидати и настављати путовање за време докле билет важи.

Писмене поруке као и свако извешће брзо одправља.

По прузи аустро угарске државе жељезнице може се употребити и оријент-експрес са доплатом 20%

20. јуна 1887. год.

Краљ. угарски варошки биро
за продају подвозних билета
у Земуну акер-улица.

18-20

„ЕКВИТЕБЛ"

ОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО ЧОВЕЧИЈЕГ ЖИВОТА СЈЕДИЊ. ДРЖАВЕ у Њу-Јорку, основано 1859. године.

Стање осигуране своте 31-га декембра 1886. 2.097 милиона франака. Нова осигурања изнашали су:

у години 1884.	у години 1885.	у години 1886.
432,000.000	498.600.000	568,800.000 франака.

Целокупна главница (фонд) увеличо се од 326,400.000 франака 1. јануара 1886. на 395,200.000 франака до 1-ог јануара 1887.

Чист преостатак добитка изнашао је 1-ог јануара 1887. 81,600.000 франака, према прошлој години увећао се за 15,000.000 франака.

По Европи уложене главнице изнашају преко 19,200.000 франака. После 2 године нема приговора полицама. Оне се и одкупљују и редуцирају по жељи, после три године.

Деоничка главница од 100.000 долара укамаћена је само са 7%, остали многи милијони изнашајући добитак искључиво припада осигураницима.

Најјефтинија уплата, највећа гаранција и најлиберанији услови на целом свету на и највећи рад изнад сваког друштва.

Проспекте и свако извешће на српском језику шаљу **СТЕВАН ПЕТРОВИЋ** и **СИН** главни заступници за сремску жупанију и краљевину Србију са седиштем у Земуну и Београду. 24—39

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
Ј. МИХАЈЛОВИЋА
у Хертковци (Срем)

потребује једног млађег помоћника који може одма ступити. 2—3

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА
И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА
К. А. СУБОТИЋА
У МИТРОВИЦИ

потребује два млађа помоћника. 3—3

ТРГОВАЧКА КУЋА
БЕРНХАРДА ТИХО-А
у Брину, Krautmarkt 18 z у својој кући
шаље уз плату у наточ:

Остатак бринског штофа, чиста вуна, з 10 метра комад за један пар мушки хаљина	ф. 5.—
Остатак штофа за горњи капут чиста вуна, 2·10 метра комад, за један горњи капут	ф. 8.50
Остатак палмертона, 2·10 метра дугачак, за један зимски капут	ф. 5.50
Остатак мандарена, чиста вуна, 2·10 м. комад. за један мушки зимски капут .	ф. 9.—
Остатак штајерског лодна, 2·25 м. комад за један ловачки капут	ф. 5.—
Десет метара чоје за госпође, чиста вуна, у свим модер. бојама, двоструко широко	ф. 8.—
Десет метара Нитер-Лодна, чиста вуна, најновије за јесење и зимске аљине, двоструко широко	ф. 5.50
Десет метара терно-велура, чиста вуна, 60 см широко, у свим модерним бојама	ф. 4.50
Десет метара карираног штофа за хаљине 60 см широко, за једну целу хаљину	ф. 2.50
Десет метара Валерије-фланела за прање, најновији десени 60 см широко . .	ф. 4.—
Десет метара паркета за хаљине за прање лепе мустре, најнов. десени 60 см ш.	ф. 3.50
Десет метара калмука, модерни десени, за прање. 60 см широко	ф. 2.70
Десет до дванаест метера остатци холандских ћилима, врло трајни у разним мустрама	ф. 3.60
Један ком. румбурског оксфорда за прање. добар квалитет, цело 29 аршина	ф. 4.50
Један комад зефира, најбоље и најмодерн. за мушке кошуље и хаљине. 30 аршина	ф. 6.50
Један комад кућевног платна, 5/4, 29 аршина	ф. 4.50
5/4, 30 аршина	ф. 5.50
Један комад кингаиског платна 5/4 шир. 30 арш. цело, боље него платно од пређе	ф. 6.50
Један комад канефоса. 4/4 широко цело 30 аршина, лубичасте боје платна од пређе 30 арш. лубичасте. црвене боје	ф. 4.80 ф. 6.—
Један комад шифона Nr. C. 30 аршина цело	ф. 5.30
Nr. CC најбољи квалитет	ф. 6.30
Једна гарнитура од рипса за два кревета и један астал за чаршаф . . .	ф. 4.50
Једна гарнитура од Јуте за два кревета и један астал за чаршаф	ф. 3.50
Један коњски покровац, 190 см дугачак, 150 см широк, врло добра соата . .	ф. 1.50
Једна зимска марама за огртање, 9/4 дугачка, чиста вуна	ф. 2.—
Једна дуби-велурска марама 9/4 дугачка чиста вуна	ф. 3.50

Што се коме не допадне, прима се натраг, а новац ће му се вратити франкирано.

Мустре и ценовници шаљу се бесплатно и наплаћено поштански.

Власник и издавалац Милиса Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.